

Tandläkarutbildningen inför nya val

I maj utsåg undervisningsministeriet professorn i oral kirurgi vid universitetet i Åbo Risto-Pekka Happonen till utredningsman, med uppdraget att lägga fram en plan för hur man skall ordna tandläkarutbildningen, och att föreslå hur många studerande man skall utbilda. Utredningsmannens semester kan inte ha varit lång – han presenterade en 74-sidig rapport i slutet av augusti. Undervisningsministeriet har begärt utlåtanden av olika instanser inom september.

Happonen föreslår, att man ska öka det årliga intaget av studerande med femtio till 160. Det fanns en ganska stor enighet när det gällde behovet att öka antalet studerande, men det är inte lätt att ta ställning till det exakta antalet. Antalet tandläkare i arbetsför ålder kommer att minska under de närmaste 15 åren, oberoende av de beslut man nu fattar om studieplatsernas antal. Odont. dr. Liisa Suominen-Taipale gjorde senaste vår en utredning på uppdrag av Tandläkarförbundet, där hon kom fram till en rekommendation att antalet yrkesverksamma tandläkare borde vara minst 4 000. Om man ska kunna säkra servicen behövs det ändå också andra åtgärder. I första hand betyder det att alla tandläkares arbetskapacitet måste beaktas bättre än nu.

När man ökar utbildningskvoterna, måste man också vara beredd att minska kvoterna när det behövs – det framhåller också Happonen. På lång sikt är det antagligen för mycket att ta in 160 studerande varje år, eftersom det skulle öka antalet tandläkare till över femtusen. Man kan förmoda att det inte behövs så mycket reparativ vård om några decennier som nu, och då behövs det inte lika många som gör jobbet.

Happonens två andra huvudsakliga förslag delar däremot åsikterna klarare: han föreslår att man ska sprida ut den kliniska utbildningen, och att man ska påbörja basutbildning i Kuopio. Happonen föreslår, att man under det sista studieåret ska göra sin kliniska praktik i samband med hälsocentraler utanför universitetsorterna. Vi har erfarenhet av den typen av utspridd klinisk utbildning i samband med specialistutbildningen. Rapporten radar upp

de många positiva sidorna med den typen av arrangemang, som t.ex. att det gör den kliniska utbildningen mera mångsidig och att det ökar studerandenas insikt i det system som producerar tjänsterna. Systemet innehåller också risker, som nämns i den engelskspråkiga bilagan som analyserar outreach-verksamheten. För att modellen ska leda till ett lyckat resultat är det nödvändigt att inse hur järnhård organisation och väl tilltagna resurser det krävs av hälsocentralerna där undervisningen sker. I värsta fall man se för sig ett system, där studerande mitt i terminen skickas ut till andra städer, bara för att få se på när hälsocentralernas tandläkare arbetar, och för att i ett slags lärlingsposition bara lära sig saker som godtyckligt råkar dyka upp.

Den utspridda modellen skulle sitta bättre i utbildningsprogrammet, om man skulle förlänga utbildningstiden till exempelvis fem och ett halvt år, och de sista sex månaderna skulle ske under sådana former som Happonen föreslår. Då skulle föreläsningssystemet inte äventyras av flyttningen från universitetsstaden. Lagstiftningen om den praktiska tjänstgöringen kommer eventuellt att förändras, och ett alternativ vore då att inkludera den praktiska tjänstgöringen i studietiden. Då skulle den nio månaders period det för närvarande är fråga om knytas fastare till utbildningen. Examinationsbetyget och den fulla legitimeringen skulle man få först efter praktikskedet.

När det gäller den andra av de frågor som klart delar åsikterna, nämligen antalet utbildningsenheter, anser Happonen att man skall börja utbilda tandläkare i Kuopio så fort som möjligt. Han anser att man inte på något annat sätt kan råda bot på tandläkarbristen i östra och mellersta Finland. Man kan anföra ekonomiska argument både för och emot tanken. Enligt det synsätt som stöder tanken, är man ju tvungen att anvisa resurser till att starta en ny enhet, medan det finns en risk att man inte får tilläggsresurser om man bara ökar antalet studerande vid de nuvarande institutionerna.

Enligt de motsatta argumenten vore det bättre att ha tre ordentliga enheter än att dela de knappa resurserna mellan fyra. Man kan ändå inte förverkliga någondera modellen utan

en klar ökning av lärar- och andra resurser. Undervisningsminister Sari Sarkomaa har meddelat att hon kommer att ta ställning till frågan om Kuopio först nästa år.

Savon Sanomat 25.8.2007

Happonens uppdrag omfattar en punkt som han egentligen inte har tagit ställning till alls, vilket kan vara bra. Enligt den ska ökningen av antalet studerande genomföras så, att den stöder universitetens profilering och tyngdpunktsområden. Det är oklart varför man skulle vilja ha skillnader mellan universiteten. Vad skulle man vinna på att skapa strukturella skillnader mellan det kunnande de utexaminerade tandläkarna har? För patienterna är det viktigt, att de tandläkare som utexamineras från alla enheter har en vid kunskap om alla delområden inom ämnet. Efter examen har man tid och möjligheter att koncentrera sig på de områden man vill.

MATTI PÖYRY